

Freire'ye Mektup

Sevgili Dostum Freire,

O sabah burnum ve kulaklarım buz kesmiş halde bindiğim trende sizinle karşılaşacağım kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Henüz kırk yıllık bir ömrüm olmadı, haklısınız... Lafın gelişi olsun ya da biz gidişine bakalım. Bekleyen insan yığınının bekleyiş sebeplerini kurguladığım o sabah, annesi olduğunu düşündüğüm kadının yanındaki küçük çocuğunun farkında bile olmayışı bir sıkıntıyı haberdar eder gibiydi. Yanlarındaki kocaman yiyecek kolileri ise, acıkan yer ayrı acıyan yer ayrı dedirten cinsten... İleri geri yürüyen o adam, sınırını güneşin geldiği yere kadar belirlemesi, üşüyor demek ki. Sınırlar, bizim çizdiğimiz sınırlar. Saatine bakanlar, sabırsızlar, ilk defa trene binecek olanların heyecanı, siren sesi, yanlış vagonlar, koltuklar ve az önce kimse koşturmuyormuş gibi gelen dinginlik. Sessizlik...

O gün hiç ağaç görmeyişim, açığı sizinle kapatacağıma dair bir ipucu adeta... Her ağacın dalında bir mango gölgesi... Ve siz... Ben kafamı cama yaslamış sadece gözlerimi hareket ettirerek sonsuz bir denizi, yeşili, uçuğu ve dahi çizgisini bile görebiliyorken sizin süratle kendini tekrar eden beton blokların griliğini görüşünüz. Üstelik yönünüz de ters. İkimiz, hatta hepimiz aynı yöne gitme gayesinde o vagondayken ve ben kafamı her sağa çevirdiğimde umut doluyorken, sizin aslında hiçbir şey görmediğinizi fark etmek. Zannetmek diyelim. Zannediyordum ki, aynı yöne gidiyor ancak aynı şeyi göremiyorduk. Muhtemeldir ki siz benden daha fazla bedel ödediniz üstelik... Siz trenin Recife'si ben Rio De Janerio öyle mi?... İlk sürgününü anne rahminden kopmaya benzeten siz daha kaç sürgün göreceksiniz? Bunlar soru değil, sesli düşünüyorum varsayın sevgili dostum. Size bakarken içinizden "yaşlı bir adam olarak mı dönüyorum yine? Hayır hayır yaşamış, olgunlaşmış değişik zamanlarda sınanmış olarak dönüyorum"¹ dediğinizi duyuyorum sessizce. Umut dolu bir şekilde.

İlk durakta karşınıza oturan şu elleri kolları dosyalarla dolu takım elbiseli adam, baş hareketiyle bir minik selam dahi veremeyecek kadar yoğun, nefes alış verişine kelimeler sıkıştırarak kadar telaşlı. Hatırladınız değil mi? Şüphem yok siz de konuşmasına kulak kesilmiştiniz. Nasıl da karşısındakini sürekli onaylıyordu, bir hatayı hem ifşa hem ilan ediyordu adeta². İneceği durağa gelmeden onu uyarmak istediğinizi hissettim, siz onu seyrederken benim okuduğum sizdiniz Bay Freire. Kitabın bilmem ki hangi satırı bunu sessizlik kültürü diye yazıyordu, bizse sesli sesli dinliyorduk. Tüm üretken sözcüklerimizi ön koltukta balonuyla oynayan çocuğa bırakmışçasına... Uçan bir balonsa sözcükleri, onlarda uçup gidecek mi hiç söylenmemiş gibi? Hayalleri, sesleri, sessizlikleri... Balonun içine gizlenmesini ve ulaştığı yerde ses getirmesini diledim seyrederken; hayallerin, ihtimallerin, sesin ve sessizliğin.

Yol boyunca geçtiğimiz o zifiri karanlık tünellerde, ayağa kalkıp,

¹Paulo Freire, *Yüreğin Pedagojisi*, Ütopya Yayınevi, s. 71.

²Paolo Vittoria, *Paulo Freire Diyaloğun Pedagojisine Giden Yol*, Kalkedon Yayıncılık, s.94.

“Korkmayınız Karanlık Aydınlığı anlamlı kılar” diye naralar atmak istedim biliyor musunuz?, her karanlıkta birilerinin korktuğunu hissetmişçesine. Yapamadım. Önce ben korktum çünkü, hayır karanlıktan değil, insanlardan. Hayır insanlardan değil, onların tepkilerinden. Gözlerini büyüterek bana bakmalarından, yanındakine dönüp “ne saçmılıyor bu” demelerinden, seslerinden, sessizliklerinden daha çok... İnsanlar, korktuğumuz insanlar, bilmeden korkuttuğumuz insanlar, karanlıklar ve sessizlik...

Bir ara gözlerim dalmış, ne kadar içim geçti bilmiyorum. Uyandığım da aynı vagon da başka yüzler, başka hikayeler, panikle sizi aradım. Beton yığınlara bakan yerde yoktunuz, ön koltukta ve arka koridorda hiçbir yerde yoktunuz... Sizin yerinizde bir kadın, size benzemeyen ya da aynı siz. Hiç göz göze gelmedik, ben onu okumaya çalışırken o elinde bir kitap okuyordu. Ben ve kitap arasında bir ilişki, kitap ve kadın arasında bir ilişki, ben ve kadın ilişkiliydik işte. Göz göze gelmemize gerek yoktu, ancak sizinle göz göze de gelmiştik Bay Freire. Sizden öğrenecek çok şeyim vardı, daha fazlası olabilmek için. Neden gittiniz?

Size karşı biraz hırçın, çokça kırgın inmiş olduğum trenden uzaklaşırken, esasında şimdi nerede olabileceğinizi merak ediyordum. Her adımım benim de dostluğunuza olan inancımı vurguluyor ve zihinsel yalnızlığın bedensel yalnızlıktan çok öte bir şey olduğunu şiddetle tekrar ediyordu. Şimdi adımlarımı sizinle atsam, çocukluğumun arka bahçesine çok daha kolay geçecekmişim gibi. Yine de her an her yerde karşılaşılabileceğimizi arttırdığınız için size minnettarım.

“Öğrenmeden öğretemezsiniz”³ dediğinizi duymuş bir öğretmen olarak yaprakların sarıya çaldığı, yaşı olmayan seslerin birbirine karıştığı, Gazi Üniversitesi yerleşkesinde üstü yazılı çizili ahşap bir masada yazıyorum size bu mektubu. Varlığımı bir başka satırla içselleştirmeden önce, az sonra Eleştirel Pedagoji dersinde sizinle tanışacak yepyeni gözler, benim yüzümde ışıldayacak. Belki ben size bir başka mektubumda onlardan bahsedeceğim. Okumalarımızdan, duymalarımızdan, kitaplar arasında korunduğumuz o odadan... Okumanın ve yazmanın birlikteliğine ve sizin bu birlikteliğe sonsuz direnişinize inanıyorum ve biliyorum; bir inanca sahip olmak hiç de kolay değildir Bay Freire...

Aydınlanmış yollarda karşılaşmak dileğimle...

Ayşegül Erözyürek⁴

Aralık' 2021 ANKARA

³ Paulo Freire, *Özgürlüğün Pedagojisi*, Yordam Kitap, s. 67.

⁴ _erozyurekayse@hotmail.com